

Skånska Flygflottiljen och bygden. Skriven och sammanställd av Anders Sjöberg i mars 1988 Bearbetad av Anders Ragnarsson i februari 2007 för anpassning till internet.

När planerna på att anlägga Skånska Flygflottiljens fredsetablissemang i Barkåkra socken strax utanför Ängelholm blev kända i kommunalfullmäktige och bland allmänheten, var reaktionerna blandade.

Företrädarna för de berörda kommunerna såg positivt på det hela. Man insåg, att flottiljen skulle tillföra kommunerna nytt liv och att arbete skulle beredas ett stort antal människor. Skatteinkomsterna skulle också öka betydligt.

Flygfältet skulle emellertid komma att anläggas på bördig åkermark och därtill inte vilken åkermark som helst utan en som var resultatet av en sällsynt framsynt och oppoffrande insats av Carl Georg Stjernswärd som ägde godset Engeltofta omkring sekelskiftet 1700/1800. Därför var det många som ställde sig tveksamma för att inte säga direkt negativa till flygets ankomst.

Några kraftigare uttalade protester förekom dock inte. Det var krig och de flesta böjde sig väl inför nödvändigheten att landets försvar förstärktes.

Hela det område som idag disponeras av Skånska Flygflottiljens fredsförläggning i Barkåkra (F 10B) har en gång legat under godset Engeltofta. Under trycket från kriget i vår närhet fattades raskt beslutet om uppbyggnaden av flygvapnet. Mark köptes upp av Kronan, gamla gårdar revs för att ge plats åt flygfält och kaserner. På flottiljens område är det idag inte mycket som minner om tiden före F 10. De enda "minnesmärkena" är:

Kelliehouse, eller vad som är kvar sedan huvudbyggnaden revs.

4-kappen som var trädgårdsmästareboställe under Kelliehouse,

Några fruktträd mellan Odinslundsmässen (tidigare underofficersmäss) och tekniska enhetens kontorslokaler.

Om nu fruktträd inte kan bli 180 år gamla - för så lång tid har gått sedan de första planterades - så markerar i alla fall de som finns idag platsen för den ursprungliga fruktträdgården.

Valhallsmässen (tidigare officersmäss).

Förrådet för fältarbetstropen, (tidigare lada tillhörande Käglenäs).

Slutligen: om man står vid platsen för gården Kelliehouse och tittar mot hangarområdet kan man än idag se spåren efter den väg som ledde i riktning mot Båstadsvägen.

I syfte att belysa F 10:s förhållande till bygden, redovisas i det följande en del fakta som kan ha sitt intresse i sammanhanget.

Engeltofta

Som den namnkunnigaste ägaren till godset Engeltofta kan man nog beteckna majoren och Riddaren av Svärdsorden Carl Georg Stjernswärd. Han föddes 1767, övertog godset i arv efter sin far 1793 och dog i armod i Stockholm 1825.

När Stjernswärd tillträdde Engeltofta, gav inte jordbruket någon större avkastning och godset var belastat med betydande skulder Dess areal skildras av Nestor Hammarlund sålunda: "Omkring 8000 tunnland föga odlad jord med undantag av huvudgården, den s k gamlegården, som hade under plog 250 till 300 tunnland i 4 vängar indelte, och man födde 50 till 60 kor. Resten av jorden utgjordes av mossbelupna ägor och övriga utmarker delvis bevuxna med al- och videbuskar i de kärraktigaste delarna och dessa vore tillika oskiftade. Ägofördelningen företedde ett "virrvarr". Stjernswärd har med egna ord skildrat tillståndet i sin bok "Engeltofta förr och nu".

Stjernswärd såg bristerna och insåg behovet av förbättringar. Detta gällde inte bara metoderna för jordbruket utan även redskapen. Faktum är att den allmänt använda träplojen knappast bet på den styva bjäreleran.

Stjernswärd började studera litteraturen om moderna jordbruksmetoder. Hans blickar riktades mot England, där man enligt hans uppfattning hade erforderliga kunskaper och erfarenhet. Han skrev därför till lord Erskine Kellie, som i egenskap av engelsk konsul bott i Göteborg i många år och som Stjernswärd lärt känna. Han bad lord Kellie om hjälp och sådan kom den 21 september 1800 då den av lorden utsände Alexander Hall anlände för att sätta sig in i läget vid Engeltofta.

Efter det att Hall återvänt och avlagt rapport till lord Kellie fattade denne ett beslut som meddelades Stjernswärd brevledes med följande ord: "Nå! Jag skall till er öfersända ett helt Ekonomiskt Batteri; men till dess användande fordras penningar, ihärdighet och sjelförsakelse eller rättare förakt för alla om-dömen, till dess säkra resultat visa sig af den omskapelse som det skall frambringa".

Citatet inklusive stavfelet (?) "sjelförsakelse" finns på sidan 10 i utdraget ur Stjernswärd bok.

Lord Kellies fordrande kravspecifikation skulle komma att infrias helt och hållet.

Den 28 april 1803 landade ett fartyg vid Engeltofta hamn och lastageplats i Skepparkroken. Med på fartyget var Alexander Hall som således återvände för att bli den som närmast under Stjernswärd skulle rycka upp Engeltoftas jordbruk. De övriga var:

John Hain, en ung godsäggarson som skulle vara uppsyningsman.

Dawid Pride, smed.

Dawid Donnalsson, Robert Machai och Alexander Bonthron. alla mekaniker.

Alexander Rodjer, James Hardin, plogdrängar.

"Tillika med ett Fruntimmer, som skulle förestå deras matlagning".

Skaran utökades efter en tid med ytterligare en smed,

Walter Pride, en bror till Dawid Pride.

Namn och stavning, är hämtade ut Stjernswärds bok.

Verktyg och åkerbruksredskap var med i lasten. Bostäder och verkstäder måste ordnas. Sålunda byggde Stjernswärd den så kallade "fabriken", som, innehöll smedja och rymliga verkstäder på bottenplanet och bostäder på de två övre. Fabriken är den byggnad som sedan den flyttats från den första platsen nära Engeltoftas huvudbyggnad, nu står på Övrågårds ägor alldeles intill landsvägen mot Förslöv.

I och med detta började uppsvinget. Belysande för utvecklingen är att vid fabriken 17 tröskmaskiner, 140 sädesharpor, 55 hackelsemaskiner, 746 plogar, 379 harvar, 8 trumlor, 48 såningsmaskiner och 9 potatiskvarnar tillverkades under de första tio åren.

Stjernswärd genomförde enligt engelskt mönster en indelning av godset i så kallade "farmer", på vilka ett rationellt cirkulationsbruk kom till stånd. En karta över farmindelningen upprättades 1808-1810 av förste lantmätaren Jean Åkerblom. En mer detaljerad karta över farmen Kelliehouse samt en beskrivning av denna farm gjordes av Åkerblom 1809.

Bland farmerna märks Kellie House Farm, Nådala Farm och Wallhalls Farm.

Som framgår av gamla kartor omfattade Kelliehouse farm ett mycket stort område från huvudbyggnaden i norr (resterna inne på F 10 område) över F 10 flygfält och kasernområde och vidare ända ned till Skäldervikens strand.

Även en stor del av Nådala farm ligger nu under F 10.

Wallhalls farm utgjordes av ett område sydost om F 10 kasernområde fram till Käggle- och Rössjöholmsåarna. Även detta således ett mycket stort område men icke täckande någon del av den mark som skulle bli F 10:s.

Engeltoftas gränser är från Åkerbloms karta överförda till generalkartan 1812-1820. Det har tyvärr inte varit möjligt att bestämma gränserna exakt med utgångspunkt i det material som jag har undersökt.

Utvecklingen vid Engeltofta tilldrog sig berättigad uppmärksamhet. Konung Gustav IV Adolf besökte själv godset. Han lade därvid grundstenen till corps-de-logiet på Nådala. "Av nåd", sägs det. Därav namnet. Vid besöket, som ägde rum 1804, utnämnde kungen lord Kellie till Kommendör av Vasaorden. Någon särskild uppmärksamhet i denna form kom inte Stjernswärd till del. Men han nådde i laga ordning graden major och blev Riddare av Svärdsorden.

På Stjernswärds axlar hopade sig efter hand ekonomiska bördor. Upprustningen kostade stora pengar och 1819 måste han sälja godset. Köpare blev Konung Car XIV Johan. Denne tillsatte en förvaltare, som "endast behöfde några år för att i grund förstöra egendomen, hvilkens afkastning slutligen inte ens förslog till betäckande af kronoskatterna".

Efter Carl XIV Johans död 1844 såldes egendomen till borgmästaren i Landskrona Johan Ödmansson och landssekreteraren i Halmstad Carl Hahne. Godset kom därigenom i bättre vård och sattes åter i stånd. Ödmansson köpte 1855 ut Hahne och blev därigenom ensam ägare till Engeltofta.

Efter Johan Ödmanssons död ärvde sönerna, häradshövding Robert Ödmansson på Öfregård och professor E. Ödmansson i Stockholm godset.

Därmed avslutas skildringen av Engeltoftas fängslande historia.

På en kulle på farmen Nådalas ägor (numera intill gamla E6 strax norr om infarten till Ängelholms civila flygplats) restes vid tredje allmänna skånska lanbruksmötet i Ängelholm 1855 en minnessten. På stenen står:

Framsidan: "Åt majoren och Riddaren Carl Georg Stjernswärd, död 1825, En erkännam eftervärld reste minnesstenen 1855. Hans minne skall beständigt fortleva genom de efterdömen han lämnade".

Baksidan: "Med omdöme före sin tid och klar blick i framtiden tillämpade han ny lanthushållning i så allmänt gagnelig riktning att han förvärvat sig ett välförtjänt rum bland utmärkte medborgare.

Lord Kellies förutsägelser hade infriats - med råge.

Kelliehouse

1875 köpte godsägaren Kristoffer von Platen "Kelliehouse gård, största delen av farmen Kelliehouse" av Robert Ödmansson. Exakt hur stor del av farmen som köptes har jag inte tagit reda på. Min förmodan är att det var området från gården sydvästut fram till sydvästgränsen för de arealer som skulle komma att kallas Toftalund, Persgård och Käglenäs. Gränsen finns på ekonomiska kartan från 1926.

Ett köpebrev från 27 maj 1885 meddelar att Barkåkra 14¹, 18¹, 19¹ och Ängeltofta 1¹⁸ (alla dessa fastigheter finns markerade på 1926 års ekonomiska karta) inköptes av Nils Peter Persson och Johanna Persson. Detta område sämjedelades (dvs man kom överens om delning) vid senare tidpunkt i A (Pergård) och B (Toftalund).

Vid en genomgång av köpebrev och lagfarter vid Ängelholms tingsrätt finner man, att den förste som fick lagfart på Toftalund var en Otto Nilsson. Detta skedde 1894 när han köpte delen av Persson. Med all sannolikhet är det i samband med detta köp som sämjedelningen gjordes.

Gården Persgård torde rimligen ha byggts 1885 av Nils Peter Persson och även fått sitt namn efter honom. Gården Toftalund borde enligt samma sätt att resonera ha byggts 1884.

Ett andra köpebrev, från 1885 meddelar att N.P. Persson (med all sannolikhet Nils Peter) av von Platen köpt den fastighet som senare skulle få namnet Käglenäs.

Med dessa avyttringar från Kelliehouse hade den ursprungliga farmen krympt till den storlek den hade, när Kronan köpte egendomen 1942.

Alla ägarbyten fram till 1942 är dokumenterade vid tingsrätten.

Farmen Valhall

Valhalls historia börjar, innan farmindelningen fastställdes 1810. Stjernswärd anlade nämligen redan under de första åren av det nya seklet den så kallade "Parken Valhall". Denna park samt avancerade planer på byggnad av hus m.m. fanns 1804. När en tysk resenär, Ernst Arndt, kom på besök till Engeltofta. Arndts skildring av besöket står att läsa i Hammarlunds bok på sidan 236. Arndt säger bl a följande: "Den mera höglända och sandiga delen av egendomen närmare åt Ängelholm, som sedan av ålder burit en liten skog, är inrättad till en liten park (Valhall) och skall med tiden överallt planteras med träd, varigenom godsets övriga områden, icke allenast skyddas emot flygsandens förhärjelser, utan även emot de häftiga väst- och nordvästvindarna.

Man skall även mitt i denna parken bygga godsets Corps de Logi varför en stor plantage av fruktträd där skall anläggas, mer än 300 fruktträd stå även redan i full växt och man har gjort början till det stora hela därmed, att man uppbyggt ett litet lusthus och ett vackert orangeri."

Något Corps de logi kom inte att byggas i det nämnda området förrän i slutet av seklet och således inte av Stjernswärd. Resterna av fruktträdgården finns ännu kvar och kan iaktas mellan Odinslund (tidigare underofficersmässen) och tekniska enhetens administrationsbyggnad. På kartan över farmen Kellie-House finns i början av den allé som leder från Båstadsvägen in mot gården Kellie-House en anläggning av något slag markerad. Detta kan ha varit lusthuset och orangeriet om nu dessa någonsin blev uppförda.

I Stjernswärds bok bihang 5. som är en förteckning över de nybyggnader som gjordes på Engeltofta 1794-1817 finns ett "trädgårdmästarhus" redovisat under rubriken "Kelliehouse Säteri" med underrubriken "Parken". Detta hus kan vara 4-kappen, eftersom måtten 16 x 16 alnar stämmer väl med 4-kappens. Något hus med samma läge som 4-kappens finns dock inte markerat på någon av kartorna från 1808 och 1810. Enligt länsantikvarie Carl Filip Mannerstråle var 4-kappen en vanlig hustyp som byggdes allmänt fram till 1840-1850. F 10:s 4-kapp torde således ha kommit till någon gång mellan 1810 och 1850.

Det ovan skildrade området ingick trots sitt namn Valhall inte i farmen Valhall. Denna farm låg enligt kartorna i sin helhet söder och sydöst om Kellie-House farm. Den täckte således inte någon del av den mark som skulle bli F 10:s. På farmen Valhall fanns inget Corps de Logi. På generalkartan 1812-20 finns namnet "Wallhall" inskrivet intill korsningen mellan Båstadsvägen och Rössjöholmsån.

1867 fick häradshövdingen Robert Ödmansson, (Sonen till Johan Ödmansson som köpte Engeltofta 1844) lagfart på Valhalls farm. Den bestod då enligt uppgift från tingsrätten i Ängelholm av Engeltofta Säteri 1/8 mtl samt av Ärrarp 11:6, 11:7, 11:8 med quarn och 11:11, alla fastigheter i Barkåkra socken. Dessa fastigheter fick vid en tidpunkt som jag inte kunnat fastställa den övergripande beteckningen Valhall 1:1.

Valhall 1:1 bildade tillsammans med Ärrarp 19:1 och Barkåkra 16:1 Valhall 6:1. Gränserna för denna egendom framgår av den ekonomiska kartan.

Omfattningen av Valhall 6:1 är redovisad i en beskrivning från 1880 av "egendomen Wallhall". I Skånes Kalender sägs att "Farmen Valhall och en del av farmen Kelliehouse tillsamman taxerade till 143000 kr, tillhöra under namnet Valhall Häradshövding R. Ödmansson". Skånes Kalender är utgiven 1878. Min bedömning är att sammanläggningen till Valhall 6:1 tillkom 1875, i samband med att del av Kelliehouse farm såldes till Kristoffer v Platen.

Från 1930 kom Valhall 6:1 att tillhöra det så kallade Valhallskonsortiet. Kopia över karta över Valhall 6:1 upprättades 1931.

Efter Robert Ödmansson ägde Paulina Ödmansson Valhall fram till 1896, då Max Langenheim köpte egendomen. Denna omfattade då efter det att delar av området avyttrats, bl a området mellan Båstadsvägen och Skälderviksstranden, i stort sett F 10 nuvarande förläggings- och administrationsområde.

Langenheim sålde 1915 i sin tur till danske undersåten Sören Kristian Andreas Brask, efter vilken Johan Aage Brask övertog egendomen 1928. Och 1930 sålde denne till Valhallskonsortiet.

1938 sålde konsortiet från Valhall 6:1 det nybildade Valhall 6:27 till Brit Videll. 6:27 omfattade Valhallsborg (den byggnad som blev officersmässa) och i stort sett nuvarande gräsmatta fram till Båstadsvägen. Videll var således den ägare som Kronan köpte från 1942.

Innan Max Langenheim tillträdde fanns inget Corps de Logi på Valhall. Bebyggelsen bestod endast av ett antal ekonomibygnader, bostäder åt tidigare

torpare samt av 4-kappen. Langenheims dotter Gudrun har skildrat tillkomsten av bostadshuset i boken "Storm över Skålderviken". Författaren berör även delar av Engeltofts historia. Tyvärr är hon inte korrekt i alla avseenden - efter vad jag kunnat finna.

Man kan ur Gudrun Langenheims bok notera att Max Langenheim planterade två blodbogar utanför Valhallsborg och att dessa två träd redan då var några år gamla. Den bok som finns kvar torde därför vara i det närmaste 100 år, när dessa rader skrivs. Gudrun Langerheim meddelar vidare att det var hennes far som införde fasanerna på Valhall.

Valhall eldhärjades enligt Gudrun Langenheim i augusti 1927, enligt Engelholms Tidning i slutet av augusti 1930. Sannolikt är det tidningen som har rätt beträffande tiden.

När familjen Videll köpte Valhall 6:27 vidtogs en serie reparationer m.m. Taket lades om. Den täta vegetationen i riktning mot Skålderviken rensades. Man högg ut den glänta som idag utgörs av gräsmatta. Därvid höggs också den ena blodboken ned. Mitt på gräsmattan anlades en liten damm med springbrunn. Det lilla huset intill köksingången byggdes för en dräng. Det hade dessutom plats för en häst. Enligt Brit Videll hade han även en gris. Det var ju krigsår. Garaget byggdes 1939 samtidigt med grindstolpar och staket.

Anläggningen av etablissemetet i Barkåkra

Förläggningen av Tionde Flygflottiljen till Bulltofta betecknades av 1940 års lagtima riksdag som provisorisk. Arbetet med att rekognoscera ny "ordinarie" förläggningsplats startad så gott som samtidigt med att flottiljen sattes upp i oktober 1940. Chefen för flygvapnet kunde därför redan till 1941 års försvarsutredning redovisa två tänkbare platser i nordvästra Skåne, en vid Ödåkra (norr om Helsingborg), vilken dock avstyrktes av ÖB, och en i Barkåkra socken vid Ängelholm.

Efter en serie diskussioner i departement och riksdag fattades beslutet om Barkåkra i enlighet med proposition nr 328 22 maj 1942.

Det fanns en tveksamhet hos statsrådet beträffande inköp av Valhallsborg. När och hur slutligt beslut fattades i denna detaljfråga har jag inte utrett.

Här följer en sammanfattning av den skrivelse från Flygförvaltningen som statsrådet hänvisar till i propositionen:

Man behandlar inledningsvis två alternativa lägen av flottiljen, ett västligt (alt 1) och ett mer östligt (alt 2). Alt 1 sträckte sig över Båstadsvägen in emellan Övrågård och Ängeltofta. Läget skulle i förhållande till alt 2 medföra en serie olägenheter och skulle dessutom bli dyrare. Så beslutet att förorda alt 2 som beskrivs som bäst från flygteknisk synpunkt och som dessutom var billigare kan inte ha varit svårt att fatta.

Sammanlagt genomfördes förhandlingar om inköp m.m. med tio fastighetsägare. De i sammanhanget intressantaste fastigheterna var:

Valhall 6:27 med Valhallsborg

Persgård och Toftalund, de två gårdar som befann sig mitt på det planerade flygfältet.

Kelliehouse och Lilla Nådala som låg i norra delen av det tilltänkta flygfältet samt

Käglensås i fältets östra kant.

Avtal kunde upprättas i samförstånd med alla ägarna utom tre i vilka fall expropriation måste tillgripas.

Utredningen om valet av förläggningsplats samt förhandlingarna med fastighetsägarna gick efter nutida mått oerhört snabbt. Man kan notera att flygförvaltningen efter att ha fått uppdraget från departementschefen den 17 april 1942 kunde datera svarsskrivelsen redan 12 maj, varefter ställningstagandet i propositionen kom 22 maj.

Jag har efter studium av arkiven för Barkåkra och Ängelholm inte kunnat finna några officiella skrivelser med begäran om synpunkter, samråd eller dylikt. Mina "efterforskningar" har dock varit tämligen summariska. Vissa kontakter måste ha förekommit eftersom bostäder för F 10 personal kom att uppföras i Ängelholm. Och varken Barkåkra eller Ängelholm kunde vara ovetande. Om inte annat så fanns ju försvarsutredningen tillgänglig för allmänheten.

De berörda fastighetsägarna var väl de som blev mest överraskade. Plötsligt och oväntat uppträdde myndighetspersoner från Stockholm och Kristianstad på deras gårdar. De mätte och frågade utan att ge förklaring. Man kunde förstås gissa att det rörde sig om någonting "militärt". Det var ju krig i omvärlden. En artikel i HD 1 feb 1942 belyser läget beträffande informationen och spekulationerna som ju i allt väsentligt är korrekta. Här följer ett citat, som framför allt speglar inställningen till försvaret och nackdelarna att ta bördig jordbruksmark i anspråk.

"Vi har tidigare framhållit, att Barkåkra och Ängelholm välkomna förslaget och se gärna, att det realiseras med tanke bland annat på nya skatteobjekt, byggnadsverksamhet samt garantier mot arbetslöshet m.m., men å andra sidan är man litet ångslig inför förlusten av en betydande areal av provinsens bästa och i högkultur varande åkerjord. Men detta är ingenting att göra åt. Det gäller ju numera vid val av flygplatser att komma bort från städer och stadsliknande samhällen med tanke på risken för luftanfall i händelse av krig".

Propositionen refererades detaljerat i pressen.

När statsmakten väl hade fattat sitt beslut tog upphandlingen vid. Denna visade sig komplicerad inte minst från de konkurrerande entreprenörernas sida eftersom Flygförvaltningen ville tillämpa metoden med en huvudentreprenör. Det blev till slut AB Skånska Cementgjuteriet som fick uppdraget. Kontraktet skrevs på i september 1944 och arbetena påbörjades omedelbart.

Allmänheten förbereddes även i andra avseenden på flygets ankomst. I en artikel av dåvarande majoren Bill Bergman redogör denne bland annat för vad F 10 personal kommer att tillföra orten i form av skatteunderlag. Så här ser Bergmans sammanställning ut:

31	officerare	360000 kr
40	underofficerare	240000
230	underbefäl	600000
23	civilmilitärer	12000
324		1212000
43	civilanställda	150000
70	kollektivanställda	260000
113		410000

Dvs totalt 1622000 kronor, vilket var mycket för de små kommuner där flottiljens personal skulle komma att bosätta sig.

En annan siffra av intresse i det kommunala sammanhanget var kostnaden. för mathållningen för det så kallade "inkasernerade manskapet". Siffran var enligt Bergman 300000 kr och det är klart att det mesta upphandlades från den närliggande bygden. Siffrorna 45 år senare återges för jämförelses skull i slutet av detta avsnitt.

Inflyttningen på det nya området skedde 1 oktober 1945, endast drygt ett år efter det arbetena påbörjats. Vid det laget var dock inte anläggningarna helt färdiga. Att flyga på fältet var chansartat, man riskerade att flygplanen ställde sig på nosen vid landning eller fastnade i leran vid markkörning. Även i kasernområdet var vägarna i dåligt skick. Men allt fungerade, arbetslokaler och förläggningar var nya, fina och ändamålsenliga.

På ön Rönnen några kilometer nordväst om Vegeåns mynning i Skålderviken anordnades ett mål för skjutning från flygplan. Tavlorna stod på Rönnen och man sköt ut mot vattnet. Flottiljen kom dock att använda målet endast en kort tid. Det blev snart uppenbart att läget var synnerligen olämpligt och ett nytt mål anordnades vid Vasalt, där man sköt på sydvästlig kurs mot taylor i vattenlinjen. Även denna skjutplats lades så småningom ned och ersattes av ett mål vid Lagans utlopp i Laholmsbukten, nedlagt sedan 1981.

Civilbefolkningen (bygden) blir så gott som dagligen påmind om F 10 och flyget, för det hörs. Och det är på sätt och vis bra eftersom allmänheten därigenom får ett direkt bevis på att jaktförsvaret både finns och fungerar. Så egentligen borde bullret beskrivas som en positiv företeelse.

Men visst är bullret störande och det har blivit värre med åren, dels därför att moderna jetflygplans oväsen är mycket kraftigare än propellerflygplanens, dels därför att civilflyget släppts in på det militära fältet, både reguljärt flyg, andra företag och inte minst flygklubben. Samtidigt som detta varit till nytta för bygden

har det ökat bullerstörningarna.

Från flottiljens sida görs - i samråd med kommunen - stora ansträngningar för att så mycket som möjligt minska olägenheterna. Flottiljen har utformat omfattande restriktioner med i detalj utprickade flygvägar vid start och landning. Bullermattor som visar inom vilka gränser bullret vid start och landning överskrider vissa nivåer och därför inte bör bebyggas, har utarbetats. Flottiljen inbjuder regelbundet till information och diskussion de värst utsatta fastighetsägarna runt fältet.

Nästan lika fjärran från Ängelholm som skjutplatsen Vasalt låg, ligger markstridsövningsplatsen Önnarp på Hallandsåsen med skjutbana och anläggningar för handgranatkastning och sprängövningar. Även detta är naturligtvis störande men oväsendet tas uppenbart med jämnmood av dem som bor runtomkring.

Andra exempel på en strävan från flygvapnets sida att ha goda relationer till bygden är samarbetet mellan helikoptern på F 10 och sjukhusen i Ängelholm och Helsingborg och samarbetet mellan brandkårerna.

I Ängelholm hade fram till 1 oktober 1945 byggts bostäder om ca 170 lägenheter som skulle reserveras för F 10 personal. Även detta byggande hade måst ske med en rasande fart och bostäderna uppvisade brister vid inflyttningen. Men det rättade till sig efter hand. Allt detta är skildrat i "Minnesanteckningar av Gunnar Lennsert" som var med.

Enligt Lennserts minnesanteckningar välkomnade det officiella Ängelholm F 10 och dess personal, inte minst med hänsyn till det förbättrade skatteunderlaget som Bergman redovisat. Den enskilde Ängelholmaren var enligt Lennsert ganska reserverad. En del skulle enligt Lennsert ha betraktat flygarna som ett störande inslag i idyllen Ängelholm.

Det var nog också många som tänkte på den bördiga åkerjord som omvandlats till flygfält. Säkerligen kände sig en del av dem som fick släppa till mark, misshandlade.

Men efter hand etablerade sig flygarna, många var med i föreningslivet, många kom att ägna sig åt kommunalpolitiken. Lottakärer bildades och många personer knöts till flottiljen genom frivilligorganisationerna. Jag tror nog att Bergmans vision av ett nytt inslag i gatubilden av "manlig, garanterat våldisciplinerad ungdom i flygvapnets prydliga blå uniform" så småningom blev verklighet.

Idag, 45 år senare, har många nordvästskåningar passerat F 10 som värnpliktiga eller som anställda, civila och militära. F 10 har på kort tid blivit förenat med bygden.

Men uniformer ser man tyvärr sällan i Ängelholm. De värnpliktiga har numera ingen uniformsplikt. Den fast anställda personalen föredrar att i stor utsträckning klä sig civilt på väg till och från arbetet. Vart har stoltheten över uniformen och den känsla av samhörighet som markerades med uniformen tagit vägen?

På nationaldagarna syns dock flygets uniform när F 10:s fanvakt marscherar genom stadens gator. Och med några års mellanrum genomförs flygdagar som alltid drar massor med åskådare. Så F 10 kan inte klaga på intresset från allmänheten och bygden.

Ängelholms kommun är fortfarande helt positiv till flottiljen och varför skulle man inte vara positiv till kommunens största arbetsgivare. En ganska väsentlig "spin-off" till F 10:s betydande insatser i att utgöra grund för den svenska säkerhetspolitiken. Men för att återgå till de ekonomiska sidorna så visas nedan hur skatteunderlaget förändrats från 1945 och Bergmans siffror.

Alla de 324 officerarna, underofficerarna, underbefälen och civilmilitärerna kallas nu officerare. Antalet är 297. En nedgång således. Men skatteunderlaget från dessa uppgår till 45 miljoner. Emellertid bor inte alla dessa i Ängelholms kommun. Endast 140 bor här, vilket motsvarar ett skatteunderlag på 21 miljoner, inte heller så dåligt.

Antalet civila tjänstgörande vid F 10 Barkåkra är 262, motsvarande ett skatteunderlag på 35 miljoner. Bosatta i Ängelholms kommun är 179, skatteunderlag 24 miljoner.

Och för det av F 10 finansierade kosthållet gick det 1988 åt 6,3 miljoner.

